

HAAVARDSTAD I AAS.
BOLT — HOLK — HANNINGMAND.

AF

E. K. ELIESON.

Jeg skal her faa Lov til at meddele en Berigtigelse angaaende Bolterne fra Haavardstad.

Hr. Jon Gunnarssøn paa Haavardstad, død ca. 1330, var ikke Søn af Gunnar Ambessøn (Tom). Jeg saa ogsaa tidligere, at Tidsafstanden mellem Gunnar Ambessøn (1309) og Hr. Jon blev noget liden. Sagen er, at der var ogsaa en anden Gunnar, knyttet til Haavardstad og Tom — Gunnar Saltkarl paa Holter i Nes (1299). Hr. Jon Gunnarssøn (Saltkarls) Datter Gyrid kalder nemlig Gyda paa Haavardstad „Fadermoder“.

Sammenhængen er den:

Gyda var 1. gift med Baard („Berdor“) Smidr til Tveiten i Vestby¹, som man tror at kunne vise er Bolternes Stamfader, og 2. med Gunnar Saltkarl, Far af Hr. Jon Gunnarssøn Saltkarl til Haavardstad, Ombudsmand paa Follo af (Holk)².

¹ Diplom. Norveg., III, No. 45 (ca. 1300). Røde Bog, S. 132 og 136.

² Diplom. Norveg., II, No. 47. I, No. 292 (1345).

Hr. Jon maa have havt Broderen Tjostolf, Far af Kannikken i Oslo, Prest i Ske i Bohuslen, Eyvind Tjostolfsson (1349), Egil paa Fola i Aas og Rolf.

Samtlige eier bl. a. Stufnarud i Ski (Aas) „vest for Haavardstad“ sammen med Kusse (Thore Kurf), og har i Oslo den bekjendte Gaard Kisen, hvorum nedenfor; den kan endnu paavises¹.

Eyvind Tjostolfsson betalte i 1349 „heima a Haavardstad“ Amund Thorgardsson for Fretstad i Kraakstad².

Den Tjostolf, som nævnes 1344, maa være Søn af Egil, ikke dennes Fader. Egils Testament er af 1358³.

Angaaende Tilnavnet Kurf maa dette betegnes som et Kjælenavn (egentl. Stump). Det er Kusse.

Gunnar Saltkarl * Gyda ca. 1300

(Gyda tør være Fru Gyda p. Askheim)

Hr. Jon Gunnarsson	—	Tjostolf
Haavardstad † ca. 1330		(p. Fola)

Gyrid * Halv. Arnulfss.

Sira Eyvind	—	Egil	—	Rolf
(Børn)		(Fola)		(Hanningmand)

Tjostolf (Fola) 1344 — Gunnar Saltkarl 1376.

Den yngste Gunnar Saltkarl⁴ nævnes 1376 i en Forbindelse, som tør vise, at han hører hid, nemlig angaaende Røfholar (Rovol) og Fru Cecilia Haakonsdatter Bolts Mand, Hr. Halvard Jonsson (Næpa) og Gunnars egen Eiendom Strjukstad (Trugstad) i Nannestad.

¹ Diplom. Norveg., IV, No. 436; Røde Bog, S. 391.

² Diplom. Norveg., IV, No. 347; Røde Bog, S. 272.

³ Diplom. Norveg., III, No. 296.

⁴ Diplom. Norveg., V, No. 286 (1376); II, No. 439.

Det er her paakrævet at minde om, at Holker og Bolter fører samme Vaaben, kun Holkerne af og til Emblemene i omvendt Orden (den halve Lilje og de dobbelte Vinkelsparrer), hvilket er forklarligt, om Forholdet er som oven berørt.

Fastholder man saa den sikre Forbindelse med Kisen i Oslo og lægger Merke til, at Alf Eyvindssøn i Kisen¹ (1362) eier Part i Budum (Buer) i Sandehered, bliver det mer end sandsynligt, at Tjostolf paa Buer² er den af Huitfeldt-Kaas som Hr. Gunnar Holks Fader antagne Tjostolf Gunnarssøn i Sandehered.

Dermed skulde Holkerne være ført frem til Biskop Gunnar Holk.

Angaaende Holkernes Eiendomme Veberg og Motla-berg i Borge og Forbindelse med Brandstorp i Skjeberg (Kamp) skal nærmere anføres nedenfor.

Her skal kun nævnes Holkernes Part i Borregaard (Gest Holk), fordi dette ogsaa henviser til Kusse (Holtesønnerne)³.

I nævnte Kisen i Oslo finder man og Brynhild og Inger Thoresdatter⁴ — Brynhild gift med Olaf Haakonssøn (Gyldenhorn?) ca. 1360⁵.

Brynhild tilhører ogsaa Enebak (Sadeltveit)⁶.

Disses Eiendomme Økern i Aker, Bryn m. v. sees at tilhøre det Eiendomscomplex, som de ældste Holtesønner (Jon Holtessøn den Ældre) har, og disse Søstre tør derfor kunne sluttet at være Døtre af Thore Kusse paa

¹ Diplom. Norveg., IV, No. 435; Røde Bog, S. 233.

² Røde Bog, S. 39 og 56.

³ Diplom. Norveg., I, 957 (1488).

⁴ Diplom. Norveg., IV, No. 435; Røde Bog, S. 239.

⁵ Diplom. Norveg., I, No. 369; II, No. 404; III, No. 461.

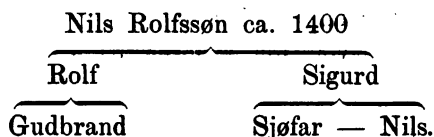
⁶ N. Sigill., I, No. 551.

Holter, Søn af Holtabjørn. Men er dette saa, maa Kusserne staa bag Holkerne paa Haavardstad, og Kussernes Forbindelse med Audun i Borg er sikker gennem Bjerke¹ paa Follo. Saaledes kan det ogsaa forklares, at de Op-landske Kusser fører Holkernes (Bolternes) Vaaben, og at Holkerne har Part i Borregaard.

Fra Rolf (Fola) mener man med adskillig Sandsynlighed at kunne udlede Hanningmand. Denne Slegt, hvis Ættesæde er Østby i Skjeberg, har Vik smstds. og flere Eiendomme sammen med Bolt (delvis gennem Gyldenhorn). Brødrene Sigurd og Gudbrand Rolfsson er de ældste. Og til dem hører vistnok ogsaa Nikolas Rolfsson, der i Vadstena i 1412 kræver Hr. Alf Haraldsson for Gods, og paa hvis Vegne Hr. Halvard Finsson Kusse har Sag med Hr. Alf Haraldssøns Enke².

Hr. Halvard Finsson Kusse, der har Part i Bjerke i Vaaler, er Søn af Hr. Fin Gyrdsson Kusse, Foged paa Tønsberghus, og denne troes at kunne sættes i Forbindelse med Gyrd Eyvindsson (i Oslo), der har Olstad i Gjerdrum i Sameie med Kolbein (Bolt) i Thorlaksgaard i Oslo, som Bolterne har³.

Hr. Halvard Finsson og Hr. Fin Gyrdsson fører nøiagtig samme Vaaben som Hr. Lodin Eyvindsson paa Tønsberghus — Kalvehovedet, omgivet af Rosenkransen med 5 Roser.

¹ Diplom. Norveg., II, No. 19.

² Samll. til Norske Folks Opr. og Hist., S. 538.

³ Røde Bog, S. 259, 492; Diplom. Norveg., III, 593; VIII, No. 222 (1396); Røde Bog, S. 183, 519.

Sira Eyvind Tjostolfssøn (Holk)¹ fra Haavardstad i Aas var som nævnt Kannik i Oslo og Prest i Ske i Bohuslen. Han døde antagelig i den sorte Død ca. 1350, og Broderen Egil gjør som før nævnt sit Testament 1358.

Faderen Tjostolf tør være død ca. 1330. Man ser, at Eyvind havde Eiendomme i Ske og paa Follo, nær Hjemstedet.

Det samme er Tilfældet saavel med Hr. Haakon som Hr. Lodin Eyvindssøn (Kusse).

Hr. Lodin, hans Enke Fru Ingeborg Sigurdsdatter Kane og Arvingerne efter Sønnen Ivar Lodinssøn giver alle Gaver til Hodal Kirke og Lodin Midtbø i Hodal (eiet sammen med Hr. Ogmund Guttormssøn paa Tom)², Lid m. v. i Hodal og Slagen i Ingedal.

Hr. Haakon giver Nordby m. v. i Os (Rakkestad) og hans Enke Fru Ellen bl. a. Hellebæk (Tjørn) — ogsaa eiet af Halvard Olafssøn paa Tom³. Føies hertil, at Hr. Haakon og Sønnen Hr. Olaf Haakonssøn til Nesøen har Odel i Tom, samt at Hr. Lodin testamenterer Gaarde paa Nesodden til Hovedø Kloster, mener man ogsaa af Hensyn til den sikre Forbindelse mellem Haavardstad og Tom at kunne slutte, at Brødrene Hr. Haakon og Hr. Lodin er Sønner af Sira Eyvind. (Hr. Haakons Besiddelser paa Vestfold tør skrive sig fra Fru Ellen).

Videre tror man at kunne medtage, efter Forholdet til Kisen, Alf Eyvindssøn i Kisen og nævnte Gyrd Eyvindssøn.

¹ Røde Bog, S. 272 m. v.; Diplom. Norveg., I, No. 292; IV No. 437.

² Røde Bog, S. 393.

³ Diplom. Norveg., VIII, No. 49 (1317); Røde Bog, S. 163.

At Klerker i hine Dage havde anerkjendte Børn, var ikke sjeldent. Men et saadant Forhold bragte ofte Forstyrrelse i Vaabenmerkerne¹, hvorpaa saavel de Op-landske som de Vestlandske Kusser giver slaaende Ex-empler. Lendermændene Hr. Baard og Hr. Audun Vig-leikssøn, Sønner af Vigleik Provstesøn, Stallare, fører saa-ledes forskjellige Vaaben, men derimod Baards Søn Vigleik Baardssøn Kusse.

Forklarligt bliver det da, at Hr. Haakon og Hr. Olaf Haakonssøn fører den kronede Maria, men Hr. Lodin Kussevaabenet.

Eyvind Tjostolfssøn † ca. 1350

—
Hr. Haakon — Hr. Lodin — Alf i Kisen — Gyrd
(Kussevaaben)

—
Hr. Fin Gyrdss.
Kusse
lev. 1396.

Brandstorp i Skjeberg

var eiet af Thormod Halladssøn, Ombudsmand paa Vime ca. 1380—1420 og Sønnen Eyvind Thormods-søn Kamp. Thormod var Søn af Hallad (Halle) paa Brandstorp, og denne og Andres paa Brandstorp vist-nok Sønner af Jon Kamper, der lever 1346 og eier Kol-berg i Onsø m. v., Rungstein i Thesalle (sammen Hr. Ogmund Guttormssøn paa Tom). Forøvrig eier Slegten Haugen (Hauge) i Skibtvedt.

Borge

Mjølkaberg i Heline.

Eivindby i Baadstad og staar saaledes i Forbindelse

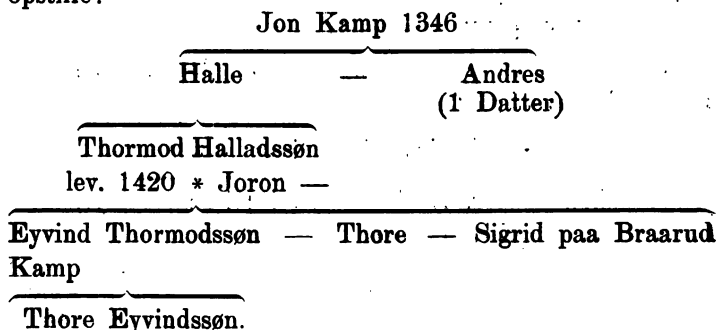
¹ N. Sigill., I, No. 6, 7, 80.

med Inger Asgautsdatter Kamp til Brandstorp og nævnte Hauge¹.

Før er nævnt, at Eyvind Thormodssøn har Bearfos i Eidsberg sammen med Gyrid Haraldsdatter Bolt.

Der nævnes herunder i 1414 en Asgaut Sveinungssøn.

Forbindelsen mellem Kamperne paa Brandstorp og Hanningmand bringes her i Erindring. Man kan da opstille:

Andres Jonssøn tør være den samme som Andres Jonssøn, der har Part i Veberg i Borge og Motleberg².

Man har et udmerket Eksempel paa, hvorledes Holker og Bolter henvises til samme Stamme.

Væbner Amund Tjostolfssøn Holk lader tilføie Brevet af 1482³ angaaende Lysetveit og Arnatveit i Skibtvedt, „hvilke Cecilia Haakonsdatter (Bolt) arvede efter Alf Jonssøn (Bolt)“.

Holkernes Eiendomme udenom Borregaard, Veberg og Motleberg er ikke kjendte; men efter det meddelte skulde de kunne rekonstrueres.

¹ Diplom. Norveg., II, No. 614; III, 504; IV, No. 808; VIII, No. 254; IX, No. 196; X, No. 106 og 116; XII, No. 202, 212; Røde Bog, S. 175, 272, 488, 509, 511.

² Diplom. Norveg., VI, No. 217 (1353).

³ Diplom. Norveg., I, No. 934 (1482).

At de var knyttede til Haavardstad, Fola i Aas, Borregaard, Tom og Ske i Bohuslen, er klart. I Ske finder man ogsaa Haldor Holk 1387 i Forbindelse med Oxetorp¹. Her har man ligeledes den betydelige Eiendom Holkedalen og det gamle historisk bekjendte Vettaland².

Ogsaa de borgerlige Holker i Tønsberg, Raadm. Olaf Holk 1525³, Lagm. Olaf Holk ca. 1600, har her i Ske en Flerhed af Eiendomme, og Foreningen med de gamle Holker tør gaa gennem Olaf Jonsson (Kamp) til S. Jader i Ramnes m. v. (Strømsgodset), idet han selv ikke bruger dette Tilnavn.

Forbindelsen mellem disse Tønsbergske Holker og Pake og Skak og derved atter med de Oplandske Kamper tyder ogsaa herpaa.

Saaledes bliver der Sammenhæng i det Hele.

Bolt:

Man saa, at Gyda paa Haavardstad 1. var gift Baard, ogsaa kaldet Berdor „Smidr“.

Baard giver Kirken (ved sin Jorsalsfærd) Del af Rudstad i Hofeidal (Hofvin — Spydeberg)⁴. Rudstad med Askheimmark-Skogen paa Sydsiden af Østensjøvand følger, som før vist, Haavardstad og Tom.

Allerede dette taler sterkt for, at Baard (Berdor) Smidr til Tveiten i Vestby m. v. hører til Bolteslægten.

Endmere tror man dette bekræftes ved den Masse Eiendomme, som ogsaa Vaaler-Bolterne (Hr. Amund Berdorsson) har i Aas og paa Follo.

¹ Diplom. Norveg., II, No. 501; Røde Bog, S. 544.

² Bohusläns Beskrivelse ved Holmberg, 2^a, S. 22 m. v.

³ Diplom. Norveg., XI, No. 409.

⁴ Diplom. Norveg., III, No. 45; Røde Bog, S. 132.

Endelig kalder Hr. Alf Haraldssøn Bolt Hr. Amund Berdorssøn „sin Frænde“.

Baard har Sønnen Jon Berdorssøn til Tveiten m. v. Fra ham skulde saaledes udgaa Foged i Oslo Olaf Jonssøn Bolt, † ca. 1350, og Alf Jonssøn, † ca. 1350, hvilket ganske passer, idet Jon Berdorssøn maa være født ca. 1270 og Olaf Jonssøn ca. 1300.

Ca. 1270 maa ogsaa Kolbein paa Fletsberg, der nævnes 1300 og dør ca. 1335, være født.

Kolbein er vistnok ogsaa Far af Aslak Kolbeinssøn Bolt, nævnt 1358, og denne kan tænkes som Foreningspunkt med de Nordenfjeldske Bolter og er maaske ogsaa Far af Kannikken Aslak Ivarssøn¹.

Gunnar Ambessøn (Arinbjørnssøn) paa Tom og Haavardstad maa man da antage indgiftet til Haavardstad.

Skulde nu Tilnavnet „Smidr“ levere Forklaringen til Navnet Bolt, vilde det være ganske interessant.

Til Brøden (Herrebrøden) og Lundestad (Lundi) i Berg, hvor man 1330 har Aslak Gunnessøn (Kusse), tør man kunne henhøre Gunnar Vigleikssøn Bolt². Brøden og Lundestad følges nemlig ad.

¹ Hist. Tidsskr., 3. Række, II, S. 101 fig. Smlgn. H. J. Huitfeldt-Kaas, Norske Sigiller fra Middelalderen, I, No. 197, 669, 823.

² Røde Bog, S. 502.